

על משמר המורשת וההנצחה

המודיעין הקרבי בדרום: ארגון לומד מורשת יום הכיפורים

נמשכת פעילות הועדה להנחלת מורשת מודיעין השדה (המודיעין הקרבי), אשר שמה לה למטרה לשמר ולהנחיל את מורשת מודיעין השדה לדורותיו. הפערים שנחשפו בשנת 2006 בשאלת השתלבות המודיעין במערך הלוחם של צה"ל חידדו ביתר שאת את הצורך לקדם את נושא תרומת המודיעין הקרבי בתיעוד, מחקר והטמעה בקרב הסגל הפעיל.

משולחן המנכ"ל תא"ל (מיל") זודו צור

■ אנו נערכים לאירוע המיוחד לבני המשפחות השכולות שיתקיים ב-12 באפריל 2011. במסגרת אירוע זה נבקר במגזר הבדואי בצפון ובכלל זה באתר ההנצחה הממלכתי לחללי הבדואים הנמצא באתר אשכול (מאגר בית נטופה).

■ בימים אלה מתנהלת עבודת מטה בועדת חוץ וביטחון בהובלת ח"כ ישראל חסון ובהשתתפות אגף ההנצחה והמשפחות במשרד הביטחון ומנהלי עמותות ההנצחה, באשר להרחבת תמיכת המדינה בעמותות. זאת, על בסיס התובנה שתחום המורשת מהווה מרכיב משמעותי במערכת ההנצחה (אנו פועלים על בסיס תפיסה זו מאז הקמת המל"מ).

■ אני קורא לכם שוב להפיץ פרסום זה בין חבריכם, יוצאי הקהילה ומחוצה לה, ולעדכן את כתובות הדוא"ל שלכם.

מעוניינים לתרום להנחלת מורשת קהילת המודיעין למפקדי צה"ל בעתיד?

התנדבו להרצות בפני צוערים בנה"ד 1

ההרצאות מהוות הזדמנות למפגש משמעותי עם מאות צוערים ולהנחיל להם היסטוריה ומורשת של קהילת המודיעין.

לפרטים נוספים נא לפנות לפרופסור **אלעאי אלון** מאוניברסיטת תל-אביב, דוא"ל: ilalalon@post.tau.ac.il או לטלפון 054-2375596.

מחלקת המודיעין של חטיבה 16 באוקטובר 1973

הועדה התכנסה במל"מ ב-23 בפברואר 2011 בראשות תא"ל (מיל) ד"ר דני אשר ומעורבות פעילה של רע"ן היסטוריה ומורשת סא"ל גדעון מיטשניק. בלטה בכנס נוכחות מוגברת של קציני המודיעין של פיקוד דרום לפני מלחמת יום הכיפורים, במהלכה ולאחריה, ביניהם - תא"ל (מיל) גדליה דוד קמ"ן הפיקוד, ואל"מ יוסי ברקן.

עבודתו של ברקן בנושא פעילות מודיעין הפיקוד לפני ובמהלך המלחמה הוצגה בפני משתתפי הכנס. בכוונת הועדה, בשיתוף עם קצין המודיעין של פיקוד דרום, אל"מ א', לגבש לקט מאמרים חדשים שיכלול, לצד עבודתו של יוסי ברקן, גם סיכום מרתק מהמלחמה של קמ"ן חטיבה מרחבית 275 אל"מ (מיל) אריה מורג (צ'אצ') ושל אל"מ (מיל) ראובן שמעיה. האחרון היה קצין המערך בפיקוד לפני המלחמה ותגבר את המודיעין בחפ"ק דבלה במהלכה.

נושאים נוספים על סדר יום הועדה בתחום מורשת המודיעין הקרבי:-

■ אל"מ (מיל) יהודה שפר הציג את הגרסה האחרונה של עבודת המחקר שערך בנושא מודיעין השדה במלחמת העצמאות.

■ תא"ל יובל חלמיש, בעבר קמנ"ר, הציג עבודתו בנושא קמ"ן חטיבה 35 במלחמת לבנון הראשונה.

מהנעשה באמ"ן

מינויים: תת אלוף איתי ברון יהיה ראש חטיבת המחקר באגף המודיעין

תא"ל איתי ברון ימונה לתפקיד ראש חטיבת המחקר באמ"ן בקיץ 2011. הוא יחליף את תא"ל יוסי ביידיץ הממלא תפקיד זה בחמש השנים האחרונות. ברון (48) עשה את רוב שירותו הצבאי בתפקידי מודיעין בחיל אוויר, כולל ראש מחלקת המחקר במודיעין חיל האוויר, ושימש עוזר ראש חטיבת המחקר להערכה באמ"ן (2005 - 2006). בשנים האחרונות עמד בראש מרכז דד לחשיבה צבאית בין-תחומית.

ערבי המורשת של ש.מ. 2

יחידת האיסוף הגדולה באגף המודיעין המשיכה בפעילות יזומה לשימור מורשת היחידה והנחלתה לסגל הסדיר והפעיל בהווה. במסגרת זו, גובשו תחומי הידע הרלוונטיים הייחודיים לעולם הסיגינט ועובדו הערכים הקשורים בהנחלת מורשת היחידה. פעילות זו כללה קיום ערבי מורשת במפקדת היחידה ובסיסה ברחבי הארץ והצגת מורשת היחידה באירועים הבאים: -

■ **"מבצע ארגז"** - לוחמי סיירת מטכ"ל השתלטו על סיור של קציני צבא סורים בכירים וחספו חמישה מהם (יוני 1972) במאמץ להביא לשחרור הטייסים גדעון מגן ובוזע איתן והנווט פני נחמני שהוחזקו שבויים בידי סוריה.

■ **"אביב נעורים"** - כוחות מיוחדים של סיירת מטכ"ל, סיירת צנחנים, הנח"ל המוצנח ושייטת 13 תקפו (בלילה שבין 9 ל-10 באפריל 1973) מספר יעדים של פת"ח והחזית העממית בבירות ובצידון בתגובה על גל התקפות טרור שביצעו נגד ישראל.

■ **מלחמת ההתשה** - לרגל ציון 40 שנה למלחמה הציגו וותיקי היחידה בפני הסגל הסדיר מסכת של פרקי מורשת. בפעילות הוצגה ההתמודדות הסיגינטית המקצועית עם האתגרים המיוחדים שהציבה מלחמה זו. אנשי הסגל הסדיר השתלבו באירועים אלה באופן פעיל וגילו עניין רב.

ראש אמ"ן אהרון יריב עם יחידת המבצעים המיוחדת של המודיעין.

בתמונה: שני משמאל ראש אמ"ן אהרון יריב ובמרכז אהוד ברק, אז מפקד היחידה ולאחר מכן רמטכ"ל.

מהנעשה במל"מ

אחמדניג'אד: האסלאם דומה לטווס בעל שתי כנפיים - אחת שיעית ואחת סונית

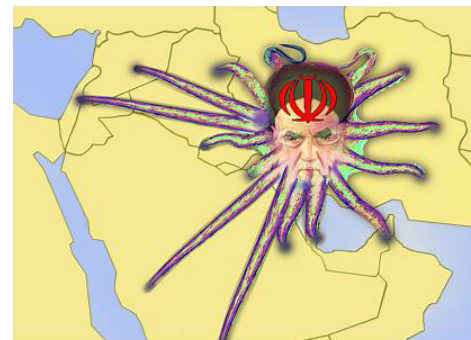
במסגרת ערבי "חבצלת", הרצה ב-23 בפברואר 2011 שאול מנשה, מבכירי בית השידור הערבי בעבר, על השסע בעולם האסלאמי בין השיעה לסונה. תוכניתו בעבר הופנו לעולם הערבי וזכו למיליוני מאזינים ערבים. בהרצאתו הדגיש שאול מנשה שתי עובדות יסודיות: -

האחת - המאבק בין הסונה לשיעה התחיל בראשית האסלאם לפני למעלה מ-1300 שנה והוא נמשך למעשה עד ימינו אנו, כאילו התחיל רק "אתמול".

השנייה - במהותו לא היה זה מאבק אידיאולוגי אלא מאבק על שליטה, וכך הוא למעשה גם כיום. בעבר היה זה מאבק על כתר החליפות, ואילו עכשיו המאבק הוא על ההגמוניה אותה מובילה איראן.

למרות שמרבית העולם המוסלמי (57 מדינות ו-1200 מיליון נפש) הוא סוני, ורק 10 אחוזים ממנו הם שיעים, הרי שמשטר האייתוללות בטהרן טוען לשוויון מלא. אחמדניג'אד השווה את האסלאם לטווס בעל שתי כנפיים שוות: אחת שיעית ואחת סונית. דעתו של המרצה היא כי עניינה המרכזי של טהרן הוא השליטה על מקורות הנפט במפרץ הפרסי ועל נסיכויות המפרץ.

המאבק בין הסונה לשיעה קיבל במרוצת הזמן ביטוי גם בהבדלים הקשורים בקיום מצוות הדת. דוגמה פיקנטית להבדלים הללו הביא המרצה ב"נישואי תענוג": מהירים וקצרים לזמן קצוב של מספר שעות.

איראן והעולם הערבי. קריקטורה שהופיעה באתר "אל-זאהיר" הסעודי

עמותת ש.מ. 2 מבקשת להפוך את תחנת הרכבת התורכית בבאר שבע לאתר מורשת

תחנת הרכבת התורכית בבאר שבע

חברי עמותת ש.מ. 2 פנו לאחרונה לראש עיריית באר שבע, רוביק דנילוביץ', בבקשה להנציח את מורשת היחידה ותרומתה לדרום ע"י הפיכת תחנת הרכבת התורכית בבאר שבע לאתר מורשת של היחידה.

במכתב אל ראש העיר כתב יו"ר העמותה, ניר למפרט כי החיילים שלחמו בנגב תרמו תרומה משמעותית בהעברת מידע מודיעיני חיוני לכוחות הלוחמים במסגרת מבצע "יואב" ומבצע "משה" לכיבוש באר שבע.

עם תום הקרבות באוקטובר 1948, הקימה היחידה בתחנת הרכבת

התורכית בסיס, אשר שימש עד מלחמת ששת הימים בשנת 1967 בסיס מרכזי בהיערכות מול החזית המצרית.

חברי העמותה משוכנעים כי שימור תחנת הרכבת כאתר מורשת של היחידה יהווה מוקד עניין לאלה ששרתו במקום בעבר ולחיילי המודיעין הצפויים לשרת בנגב, במסגרת העברת בסיסי חיל המודיעין לדרום.

בנוסף, הובטח מעיריית באר שבע לבחון בחיוב דרך לציין את העובדה שהיחידה הייתה חלק מההיסטוריה של המקום. (לפרטים נוספים ראה ידיעות הנגב, 25 בפברואר 2011).

חוליית האזנה ניידת בדרום

עולמם הנסתר של הסליקים בארץ ישראל

8-3 במרץ 2011 התקיים במל"מ אירוע השקה לספרו החדש של חברנו רפי קיטרון "ארץ ישראל הנסתרת - סיפורם של הסליקים ותולדותיהם". הספר מציג בין השאר את המגוון הרחב של הסליקים - מעל האדמה, במעמקיה ואף במצולות. הספר שיצא לאור בהוצאת אריאל בירושלים מבוסס על עבודת הדוקטורט שכתב קיטרון באוניברסיטת בר-אילן. ראש שירות הביטחון לשעבר, כרמי גילון, נשא דברים ו"חשף" פנים מעברו של המחבר, מעשרות שנות חברות ועבודה משותפת. לאחר מכן, שיתף המחבר את הקהל בהשתלשלות התהליך "כיצד נולד ספר" החל בתולדות הדוקטורט, עיבודו לספר ועד הוצאתו לאור. כל אלה הוצגו בליווי סיפורי רקע, בעיקר מחוויות ריאיון ודיבוב "אנשי הדממה" של עולם הסליקים.

בחלק האחרון הרצה ד"ר יאיר שפינגל על מחלקת החקירות הפליליות של המשטרה הבריטית (ה-C.I.D.).

מצרים בפתח תקופה? על אקדמיה, פרשנות וחיזוי

מאז החל גל הזעזועים הנוכחי בארצות ערב התגברה גם השתתפות אנשי אקדמיה באמצעי התקשורת ובימי עיון לקהל הרחב. ערב העיון שנערך באוניברסיטה הפתוחה ב- 6 במרץ 2011 תחת הכותרת "מצרים בפתח תקופה?" משך קהל רב, כולל וותיקי קהילת המודיעין ולובשי מדים. ארבעת הדוברים ניתחו היבטים חשובים ברקע האירועים, כגון השפעת תפוצתה הרחבה של האינטרנט על הלכי הרוח, על הצבר התסכולים והתחזקות היכולות הארגוניות של הנוער המתוסכל, כפי שהדגים ד"ר מצטפא כבהא מהאוניברסיטה הפתוחה, מומחה להיסטוריה של התקשורת הערבית.

הפגנות בקהיר מתוך אתר האינטרנט של ה-6 באפריל

אחד מצירי ההתדיינות נגע במידת יכולתם של היסטוריונים לחזות תמורות מהפכניות ושל מזרחנים לפרשן. פרופסור און וינקלר מאוניברסיטת חיפה, היסטוריון ודמוגרף של המזרח התיכון, הביא שלל נתונים סוציו-כלכליים על פיהם ניתן היה לחזות את ההתפרצות הבלתי נמנעת של הזעם.

פרופסור ישראל גרשוני מאוניברסיטת תל אביב, היסטוריון של מצרים בעל שם עולמי, שלל מכל וכל את יכולתו של ההיסטוריון לצפות פני עתיד. ההיסטוריה, אמר, איננה פרי חוקתיות הניתנת לאיתור, ואין לדעת אנה פניה. תפקידם של ההיסטוריונים, מעבר להיבט המדעי גרידא, הוא לקרב בין תרבויות ולא להתיימר להבין טוב יותר את מורכבותה של המציאות העכשווית. קל וחומר

שאינו להם כול זכות לטעת באחרים את האשליה שיש להם תובנות מדעיות באשר לעתיד. את דבריו הדגים בשלל טעויות של היסטוריונים עמיתים שהופיעו בכלי התקשורת. אסור לאנשי אקדמיה, אמר, לתת לתקשורת להכתוב להם תפקיד של פרשנים ונביאים בשלוש דקות.

פרופסור חגי ארליך מאוניברסיטת תל-אביב והאוניברסיטה הפתוחה סיים לאחרונה כתיבת ספר על תפקידם של "דורות היסטוריים" בחברות המזרח התיכון במאה העשרים: דורות של צעירים משכילים שפרצו לפוליטיקה בצמתים מרכזיים ועם מסר חדש ומהפכני. גם עתה, קבע, פורץ דור כזה במצרים וברחבי האזור. בעבר כמו עתה, אמר, הופתעו הכול, כולל בני הנוער עצמם. יתרה מכך, המפגינים הצעירים לא היו אלה שנטלו את המושכות ועיצבו את פני העתיד. גם עתה, סיכם ארליך, ברור שנוצרה מציאות חדשה, אך אין כל דרך לדעת לאן מועדות פניה.

שקיעת המערב, עליית האסלאם?

אוריה שביט (עורך), הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2010, 270 עמ'

אחד הרעיונות המרכזיים בכתיבה אינטלקטואלית מוסלמית-ערבית במאה השנים האחרונות חוזה את שקיעת המערב ואת עליית האסלאם. הקובץ שקיעת המערב, עליית האסלאם?, פרי עבודתם של חוקרים מארבע אוניברסיטאות ישראליות, מציג פנים שונות להתפתחותן של תחזיות השקיעה בהגות מוסלמית-ערבית, ובוחן את הזיקות בינו לבין תחזיות שקיעה שעלו בהגות מערבית. נקודות מבט אלו מאירות על התגבשותו של המערב כישות דיכוטומית לאידיאות של האסלאם בתפיסותיהם של יחידים ושל תנועות. הן מלמדות על דרכי התמודדותם של אינטלקטואלים ושל פוסקי הלכה עם המשבר המתמשך הפוקד את החברות שלהם. העיון בתחזיות השקיעה המוסלמית-ערבית מספק גם תובנות מקוריות על אורח החיים המערבי - לעתים מרירות ומופרכות, לעתים מאתגרות ומעוררות מחשבה. הקובץ שקיעת המערב עליית האסלאם?, נפתח במפח הנפש מן המערב לאחר מלחמת העולם הראשונה ומסתיים בתגובות לעלייתו של ברק אובמה. זוהי אפוא הזמנה לעיון בפולמוס המתמשך על עתיד האסלאם, עתיד המערב ועתיד היחסים ביניהם.

תודות

לכל אלה שסייעו בהכנת החומר - לסא"ל גדעון מיטשניק רע"ן הסטוריה ומורשת באמ"ן, לתא"ל (מיל) ד"ר דני אשר יו"ר ועדת מורשת מודיעין השדה, למר יענקלה מן אוצר מאגר היסטוריה מודיעינית בתמונות, לזמירה לביא ממרכז המידע למודיעין ולטרור, לנינה פתאל על הסיוע בעריכה לשונית, לארכיון צה"ל על התמונות ולכל האחרים שתרמו.

בקרו באתר האינטרנט שלנו:
www.intelligence.org.il

שמרו על קשר - הצטרפו אלינו ומסרו את כתובת הדואר האלקטרוני שלכם! רואים מל"מ יופץ בדואר אלקטרוני אחת לחודש. נשמח לקבל משוב: התייחסויות, תגובות ובקשות: newsmlm@intelligence.org.il

תודה,
 יוכי ארליך, עורכת
 חברת הנהלת המרכז

אירועים צפויים במל"מ

שריינו ביומנכם

חבצלת המל"מ* הפעילויות הקרובות במועדון "חבצלת המל"מ":

- יום שלישי ב-29 במרץ 2011:
 ירצו מר חיים חופי ומר איתן גלזר, בעבר בכירים בשב"כ, על:
הפעלת סוכן כפול מול המודיעין המצרי - "מבצע יתד" (ללא בני זוג).
- יום שלישי ב-26 באפריל 2011:
 ירצה ד"ר נחמן טל, בעבר בכיר בשב"כ בנושא:
מבצעים בולטים בסיכול הטרור ברצועת עזה בשנות השבעים.

התכנסות בשעה 19:00

*השתתפות על בסיס הרשמה מראש בלבד.

